

платіжної картки продавці зазвичай замінюють організацією власних систем обліку рахунків клієнтів з попередньою їх оплатою за наперед визначеною сумою.

Відвойовування позицій систем електронних грошей експерти напряму пов'язують із належним законодавчим врегулюванням організації їх діяльності. Поряд з тим, зацікавлення потужними соціальними мережами та пошуковими системами у створенні власних платіжних систем на базі технології електронних грошей для монетизації частини контенту та послуг може дати новий поштовх активізації використання електронних грошей та залученню частини готівкових коштів до безготівкового обороту.

Список використаних джерел

1. The Impact of Electronic Payments on Economic Growth [Електронний ресурс]/ Mark Zandi, Virendra Singh, Justin Irving; Moody's Analytics. – 2013. – 18 с. – Режим доступу : http://usa.visa.com/download/corporate/_media/moodys-economy-white-paper-feb-2013.pdf (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

2. Електронні гроші в Україні : аналітичний звіт [Текст] / Д. Науменко, В. Кравчук, А. Глібовець; Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К. : Альфа-ПК, 2012 – 64 с.

3. Лист Голові НБУ та Голові Державної фіскальної служби України “Щодо маленьких кроків в сфері розвитку безготівкових розрахунків, які варті того, щоб їх зробити” : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ema.com.ua/letter-on-small-steps-in-development-of-cashless-payments-15-09/> (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

4. Щодо складної ситуації з обігом електронних грошей в Україні : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ema.com.ua/difficult-situation-of-electronic-money-in-ukraine/> (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

УДК 336.2

Угрин Володимир

аспірант

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ОБЛІК ПОДАТКОВОГО БОРГУ КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ В УКРАЇНІ

Анотація

В роботі зазначено, що облік податкового боргу відіграє ключову роль в процесі прийняття управлінських рішень контролюючими органами з метою впливу на фіскальну поведінку платників податків. Показано, що впродовж останніх років суттєво зросла кількість боржників, лєвова частка з яких є фізичними особами. Податковий борг платника може перебувати в інертному та дієвому статусі.

Ключові слова: податковий борг, облік податкового боргу, контролюючі органи, інтегрована картка платників податків.

Сьогодні в Україні відчувається гострий дефіцит бюджетних ресурсів, що обумовлено падінням темпів росту валового внутрішнього продукту (ВВП) та як наслідок зниженням податкових надходжень. Окрім того, впродовж останніх років платники податків не відзначаються належною платіжною дисципліною, що призвело до виникнення значних обсягів податкового боргу. Динаміка податкового боргу впродовж останніх років набула стрибкоподібного характеру, а скорочення його розмірів чергується із значним зростанням. Нагальною є потреба в розробці теоретичних і практичних засад формування досконалого механізму державного управління податковим боргом, складовими процесу якого є збирання, систематизація та аналіз інформації про суми податкового боргу з метою прийняття виважених управлінських рішень щодо заходів впливу на фіскальну поведінку платника податків [1]. Звідси, підвищити ефективність управління податковим боргом неможливо без відповідно налагодженого його обліку.

В обліку податковий борг виникає за платежами за певний період як різниця між нарахованими та сплаченими сумами податкових зобов'язань, а його абсолютна величина визначається від'ємним сальдо розрахунків з бюджетом на фіксовану дату [2, с. 64]. Зауважимо, що незважаючи на проведення реорганізації контролюючих органів механізм ведення територіальними органами фіскальної служби оперативного обліку передбачено наказом Міндоходів від 5.12.2013 "Про затвердження Порядку ведення органами Міністерства доходів і зборів України оперативного обліку податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, інших платежів, які сплачуються під час митного оформлення товарів". Відтак, нормативне забезпечення ведення обліку не приведено у відповідність до діючої організаційної структури контролюючих органів. Таким чином, виникають правові колізії щодо законності діяльності Державної фіскальної служби (ДФС).

Для обліку податків, зборів а також сум несвоєчасно сплачених податкових зобов'язань контролюючими органами відкриваються інтегровані картки платників за кожним платником під якими розуміють – форму оперативного обліку податків, зборів, митних платежів, передоплати та єдиного внеску, що включає комплекс облікових показників з інтегрованих підсистем, за повноту, достовірність і своєчасність відображення яких несуть відповідальність структурні підрозділи контролюючих органів за функціональними напрямками роботи [3];

У випадку наявності в платника податкового боргу за податками, зборами контролюючі органи зобов'язані зарахувати кошти, що сплачує такий платник, в рахунок погашення боргу згідно з черговістю його виникнення незалежно від прямої сплати, визначеного платником. У такому самому порядку відбувається зарахування коштів, що надійдуть у рахунок погашення податкового боргу платника відповідно до статті 95 Податкового кодексу України або за рішенням суду у випадках, передбачених законом.

Відповідно до діючою в Україні практики при погашенні суми податкового боргу (його частини) кошти, що сплачує такий платник, у першу чергу зараховуються в рахунок податкового зобов'язання. У випадку повного погашення суми податкового боргу кошти, що сплачує такий платник, в наступну чергу зараховуються у рахунок погашення штрафів, в останню чергу зараховуються в рахунок пені.

Окрім загальної суми податкового боргу в інтегрованих картках платників відображається суми списання безнадійного податкового боргу.

Динаміка кількості платників податків, що обліковуються контролюючими органами та мають податковий борг наведена в табл. 1

Таблиця 1

Динаміка кількості платників податків, що обліковуються контролюючими органами та мають податковий борг на кінець року*

Роки	Кількість боржників	в т.ч. фізичні особи	частка боржників фізичних осіб, %
2008	106164	X	X
2009	121070	X	X
2010	135137	X	X
2011	263779	210718	79,9
2012	303446	182149	60,0
2013**	299562	101818	34,0
01.09.2014	453139	348321	76,9

*Джерело: складено на основі [4];

**в 2013 році в структурі Міндоходів було ліквідовано департамент погашення податкового боргу, через що представлені показники лише станом на 01.05. поточного року

Незважаючи на впровадження Податкового кодексу та спрощення механізму нарахування та сплати окремих податків та зборів кількість податкових боржників суттєво зросла. Так, станом на 01.09.2014 загальна їх кількість становила 453139 боржників. Переважна більшість таких боржників є фізичні особи (76,9% від загальної кількості в 2014 році), а тому значну увагу з метою підвищення платіжної дисципліни необхідно звернути на підвищення роз'яснювальної роботи саме між фізичними особами (фізичними особами суб'єктами підприємницької діяльності).

Зауважимо, що основною метою обліку податкового боргу є володіння податковим керуючим об'єктивною інформацією щодо боржника та можливість активно впливати на процес погашення податкового боргу. Податковий борг платника може перебувати в інертному та дієвому статусі. Інертний статус – це період протягом якого до боржників не застосовується жодних активних дій окрім надсилання податкової вимоги, опису та реєстрації майна в податкову заставу. В свою чергу дієвий статус – це статус податкового боргу, в якому податковий керуючий застосовує усі можливі законні заходи з метою погашення абсолютної суми податкового боргу. Такі дій можуть вживатись податковим

керуючим після закінчення 60 денного терміну з моменту отримання податкової вимоги платником податків. В діючій практиці контролюючими органами розрізняють п'ять видів дієвого статусу: активний, пасивний, банкрутство, розстрочення (відстрочення) сплати податкового боргу та безнадійний податковий борг. Зауважимо, що впродовж останніх років намітилась негативна тенденція до зростання податкового боргу, що перебуває в пасивному та безнадійному статусі. До такого податкового боргу податковий керуючий не може застосувати жодних активних дій до боржника. Негативна динаміка пасивного податкового боргу, що станом на 01.01.2013 року становив 6158,9 млн. грн. в першу чергу демонструє неефективність вжитих заходів органами стягнення до податкового боргу, що перебував в інертному або активному статусі. На увагу заслуговують розміри податкового боргу при процедурі банкрутства, що невпинно зростають та на 01.01.2013 року сягнули 8473,1 млн. грн. [4]. Таким чином, зростання такого податкового боргу буде негативно впливати на податкові надходження та призведе до бюджетних втрат.

З огляду на зазначене, правильність та достовірність обліку податкового боргу контролюючими органами відіграє ключову роль в процесі управління податковою заборгованістю та мінімізації його розмірів.

Список використаних джерел

1. Юр'єва, О.І. Сучасні проблеми державного управління податковим боргом [Електронний ресурс] / І. О. Юр'єва. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/15.pdf> (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.
2. Десятнюк, О.М. Управління податковим боргом [Текст] : навчальний посібник / О.М. Десятнюк, Т.Я. Маршалок. — Тернопіль : 2012. — 340 с.
3. Про затвердження Порядку ведення органами Міністерства доходів і зборів України оперативного обліку податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, інших платежів, які сплачуються під час митного оформлення товарів [Електронний ресурс] : офіц. текст : за станом на 05.12.2013р. / Міндоходів України ; Наказ, Порядок, Форма типового документа від 05.12.2013 № 765. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0217-14> (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.
4. Державна фіскальна служба України [офіц. сайт] : укр. версія. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

